

Risico's en kosten in de Watertoets

Aanvulling Handreiking Watertoets-2 Risico en kostenanalyse

In 2005 heeft de Tweede Kamer een motie aangenomen waarin de risico- en kostenanalyse verplicht is gesteld bij locatiekeuzes en grootschalige herinrichting van bestaand stedelijk gebied. Dit moet een betere locatiekeuze vanuit 'waterperspectief' bevorderen. Steeds vaker worden nieuwbouwwijken gebouwd in natte gebieden die eigenlijk niet geschikt zijn voor traditionele woningbouw. De risico-

en kostenanalyse dient om overstromingen, verdroging, en overlast van grond- of oppervlaktewater zoveel mogelijk te voorkomen. De motie is vertaald in het PKB-deel van de Nota Ruimte.

Deze brochure is een samenvatting van de nieuw ontwikkelde (medio 2006) risico- en kostenanalyse methode zoals die in de herziene Handreiking Watertoets 2 beschreven is.

www.watertoets.net

Helpdesk Water
telefoon: 0800- 65 92 837
email: helpdeskwater@rws.nl

Kenmerken van de methode

De analyse van watergerelateerde risico's en kosten van ruimtelijke plannen vereist maatwerk. In de aanvulling 'handreiking Watertoets 2' is deze analyse geïntegreerd in het watertoetsproces, waardoor er een analyse 'op maat' geleverd kan worden. De kern van de methode is dat naarmate de watergerelateerde risico's groter zijn, de kosten van maatregelen uitgebreider in beeld worden gebracht.

De risico- en kostenanalyse in stappen

Initiatieffase

Bij aanvang van het planvormingsproces kunnen de betrokken partners bij de watertoets een eerste (globale) risicoanalyse maken. Op basis van deze eerste risicoanalyse worden afspraken gemaakt over de reikwijdte en diepgang van de verdere risico- en kostenanalyse. Dit gaat in drie stappen:

Stap 1

Verkenning van de watergerelateerde effecten

Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen:

- effecten op het watersysteem;
- effecten op ruimtelijke functies (Het gaat hierbij om watergerelateerde effecten die doorwerken op het functioneren van bijvoorbeeld landbouw of natuur en drooglegging bij woningbouw);
- afgeleide effecten op bijvoorbeeld beheer en onderhoud.

Het analyseren en categoriseren van effecten kan op gestructureerde wijze plaatsvinden door bijvoorbeeld de ingreep-effectrelaties inzichtelijk te maken in een schema.

Stap 2

Risicoscan

Deze scan heeft als doel om een goed beeld te krijgen van het totale risico. Het begrip risico is hierbij het totaal aan potentiële (negatieve) effecten, met de kans dat deze effecten optreden.

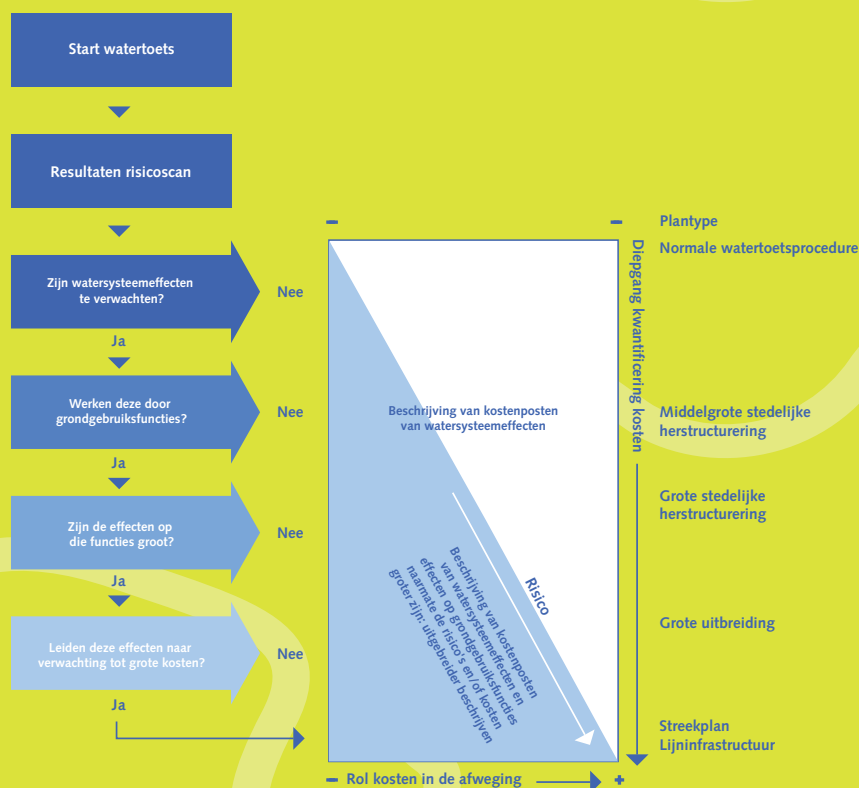
De potentiële effecten worden in een risicoprofiel ingedeeld naar:

- zekere en onzekere effecten;
- grotere en kleinere effecten;
- positieve en negatieve effecten.

Het opgestelde risicoprofiel leidt tot de volgende categorieën van ingrepen:

- ingrepen zonder implicaties voor het watersysteem;
- ingrepen met een beperkt risico voor uitsluitend het watersysteem;
- ingrepen met een beperkt risico voor het watersysteem en functies, eventueel leidend tot afgeleide effecten;
- ingrepen met een hoog risico voor uitsluitend het watersysteem;
- ingrepen met een hoog risico voor watersystemen en functies, eventueel leidend tot afgeleide effecten.

Stroomschema

Stroomschema

Stap 3

Diepgang van de analyse

Bij de bepaling van de diepgang van de analyse moet de vraag voorop staan wat er nodig is voor besluitvorming. Dat kan kwantitatieve én kwalitatieve informatie zijn. In het stroomschema is te zien dat naarmate een initiatief ingrijpender is, de analyse van watergerelateerde risico's en kosten een grotere rol speelt bij de besluitvorming over dit initiatief. Aan het begin van het watertoetsproces spreken waterbeheerder en initiatiefnemer in onderling overleg af op welke wijze ze de risico- en kostenanalyse gaan betrekken in de planvorming. Dit wordt zo mogelijk vastgelegd in een afsprakennotitie.

Ontwikkel- en adviesfase

De initiatiefnemer ontwikkelt het plan en betreft de waterbeheerder hierbij. Vooral bij een groot-schalig ruimtelijk plan met mogelijke grote watergerelateerde risico's, dient de waterbeheerder intensief betrokken te zijn. Dit gaat in twee stappen:

Stap 4

In beeld brengen van risico's en kosten

Op basis van de risicoscan in stap 2 worden de relevante risico's en kosten nader in beeld gebracht.

- Als uit de scan mogelijke risico's naar voren komen, zal in de risicoanalyse duidelijk moeten blijken of dit daadwerkelijk zo is en zo ja, in welke mate. Bij een initiatief met een hoog risico moeten de gesignaleerde effecten uitgebreider worden beschreven. Die beschrijving bestaat uit: Een kwalitatieve beschrijving. Bijvoorbeeld: een verlaging van de grondwaterstand leidt tot verdroging; een verhoging van de grondwaterstand leidt tot grondwateroverlast.
- Een kwantitatieve beschrijving. Bijvoorbeeld: in 10 hectare graslandgebied daalt de voorjaars-grondwaterstand met 5 cm.
- Een monetaire beschrijving. Bijvoorbeeld: de daling van de voorjaarsgrondwaterstand (als gevolg van de naastgelegen bouwlocatie) betekent een jaarlijkse schadepost van 1700 euro.

Stap 5

Inbreng in de planontwikkeling

In het planproces zullen maatregelen naar voren gebracht moeten worden om het watersysteem op orde te houden. Planontwikkeling vindt veelal via iteratieslagen plaats. Door aanpassingen aan het oorspronkelijke plan te doen, de effecten en kosten daarvan in beeld te brengen en zo nodig vervolgens nieuwe aanpassingen aan te brengen wordt de ingreep aangepast.

Aan het slot van deze stap 'toetst' de waterbeheerder of het (voor)ontwerpplan en de analyse van de watergerelateerde risico's en kosten aan de afgesproken criteria voldoen en stelt hierover een wateradvies op.

Besluitvormingsfase

De initiatiefnemer neemt een besluit over het plan en verantwoordt in de waterparagraaf op welke wijze is omgegaan met de watergerelateerde risico's en kosten.

Beoordelingsfase (vervalt in de nieuwe Wro)

De planbeoordelaar beoordeelt de watergerelateerde risico- en kostenaspecten. De provincie moet hierbij primair in beschouwing nemen of de mate waarin de kosten- en risicoaspecten zijn geanalyseerd, in relatie staan tot de omvang van de ingreep en de gesignaleerde effecten. De planbeoordelaar zal zich hierbij baseren op het wateradvies van de waterbeheerder.

Colofon

Deze brochure is een uitgave van de landelijke Werkgroep Watertoets waarin de ministeries van Verkeer en Waterstaat (V&W), Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieu (VROM) en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), het Inter Provinciaal Overleg (IPO), de Unie van Waterschappen (UvW) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) vertegenwoordigd zijn. De werkgroep ontwikkelt, actualiseert en stimuleert de toepassing van de watertoets in de praktijk.

Tekst

R. Gerits, A. Boekhold (Rijkswaterstaat),
J. Kroes (Maurits Groen Milieu & Communicatie)

Foto's

Peter van Bolhuis en Henk Bos

Vormgeving

H. Bos (Rijkswaterstaat)

Druk

Evers Litho & Druk, Almere

Uitgave

Mei 2007

Meer informatie

Helpdesk Water

telefoon: 0800-6592837

email: helpdeskwater@rws.nl

www.watertoets.net

Hier vindt u onder andere de Handreiking Watertoets 2. Ook kunt u zich op deze website aanmelden voor de nieuwsbrief Watertoets.

Mede in uw belang wil de Helpdesk Water zo goed mogelijk op de hoogte blijven van wat er speelt. U kunt een waardevolle bijdrage leveren aan de kennisuitwisseling rond de watertoets door handreikingen, ervaringen (goede en slechte), communicatiemateriaal e.d. op te (blijven) sturen naar de Helpdesk Water, Rijkswaterstaat, Postbus 17, 8200 AA Lelystad of naar het email adres hierboven.

Aan de inhoud van deze brochure kunnen geen rechten worden ontleend.